APRENENTATGE SERVEI
L'HOSPITALET

Guia de l'Aprenentatge Servei de L'Hospitalet

Ajuntament de L'Hospitalet

Índex

Presentació

Què és l'aprenentatge servei

Com fer un projecte d'aprenentatge servei

- Presentar el tema al grup classe i motivar a l'alumnat
- Detectar necessitats de l'exterior
- Buscar un partner i definir el servei
- Definir el projecte juntament amb l'entitat
- Treballar amb competències necessàries per realitzar el servei
- Realitzar el servei
- Celebrar i difondre
- Avaluar els aprenentatges i el servei

Per saber-ne més

Presentació

La guia que us presentem vol ajudar a la implementació de projectes d'Aprenentatge Servei (ApS) als centres educatius i a les entitats del municipi. Aquesta metodologia de gran potència educativa vincula l'alumnat amb el seu entorn i el compromet en la generació d'impactes positius, de la mà dels centres educatius i de les entitats socials que conformen el nostre teixit associatiu.

L'Ajuntament de L'Hospitalet fa prop de vint anys que aposta clarament en l'impuls de l'ApS, i estem convençuts que ha contribuït i ho seguirà fent, així com en la construcció d'una ciutat educadora, on l'educació transcendeix les aules i esdevé motor de canvi.

Durant tots aquests anys, l'ApS a L'Hospitalet ha crescut, s'ha diversificat i s'ha arrelat al territori, cosa que ha implicat cada vegada més institucions i entitats i ha generat vincles reals que perduren en el temps i que exemplifiquen el gran valor de l'educació com a eina de transformació social.

La guia ofereix orientacions clares i recursos pràctics per dissenyar, implementar i avaluar projectes d'ApS, tot destacant la importància de la col·laboració entre centres educatius, entitats socials i serveis municipals. A més, convida a treballar plegats. Des del Servei d'Educació i des de la resta de serveis municipals, volem oferir-vos suport a través d'aquesta guia, i situar-nos al vostre costat —tant d'entitats com de centres educatius— per construir conjuntament, cercar fórmules compartides i iniciar projectes en equip.

Finalment, volem reconèixer i posar en valor la tasca del Centre Promotor de l'Aprenentatge Servei de Catalunya a la nostra ciutat; així com la del Grup Permanent d'Aprenentatge Servei de L'Hospitalet, un grup interdisciplinari que, des de fa gairebé vint anys, treballa per impulsar projectes amb aquesta metodologia, investigar-ne l'impacte i multiplicar-ne la presència als centres educatius i a les entitats socials del territori. La seva implicació i perseverança han fet possible aquesta guia, que esperem que us sigui de gran utilitat i que inspiri nous projectes —grans o petits— que contribueixin a fer de L'Hospitalet la millor ciutat per aprendre pels nostres infants i joves.

Cristina Santón Ramiro
Tinenta d'Alcaldia de Ciutat Transformadora

Què és l'aprenentatge servei

L'aprenentatge servei és una **metodologia educativa que combina processos d'aprenentatge i de servei a la comunitat en un sol projecte** ben articulat en què els participants es formen tot treballant sobre necessitats reals de l'entorn amb l'objectiu de millorar-lo.

En els projectes d'aprenentatge servei, **infants, adolescents i joves fan un servei a la ciutat**, al veïnat o a altres persones mentre aprenen. Ambdós objectius, aprendre i fer un servei, són presents en els projectes, planificats i avaluats pels centres educatius i entitats socials que els impulsen.

Els projectes d'aprenentatge servei **permeten el desenvolupament d'aprenentatges disciplinaris, el desenvolupament del saber fer, la formació en valors i la participació ciutadana activa.**

Per assegurar el fet educatiu implícit en aquesta metodologia és necessari que els objectius d'aprenentatge estiguin ben definits i compartits amb l'alumnat i amb les entitats o serveis municipals implicats.

Com fer un projecte d'aprenentatge servei

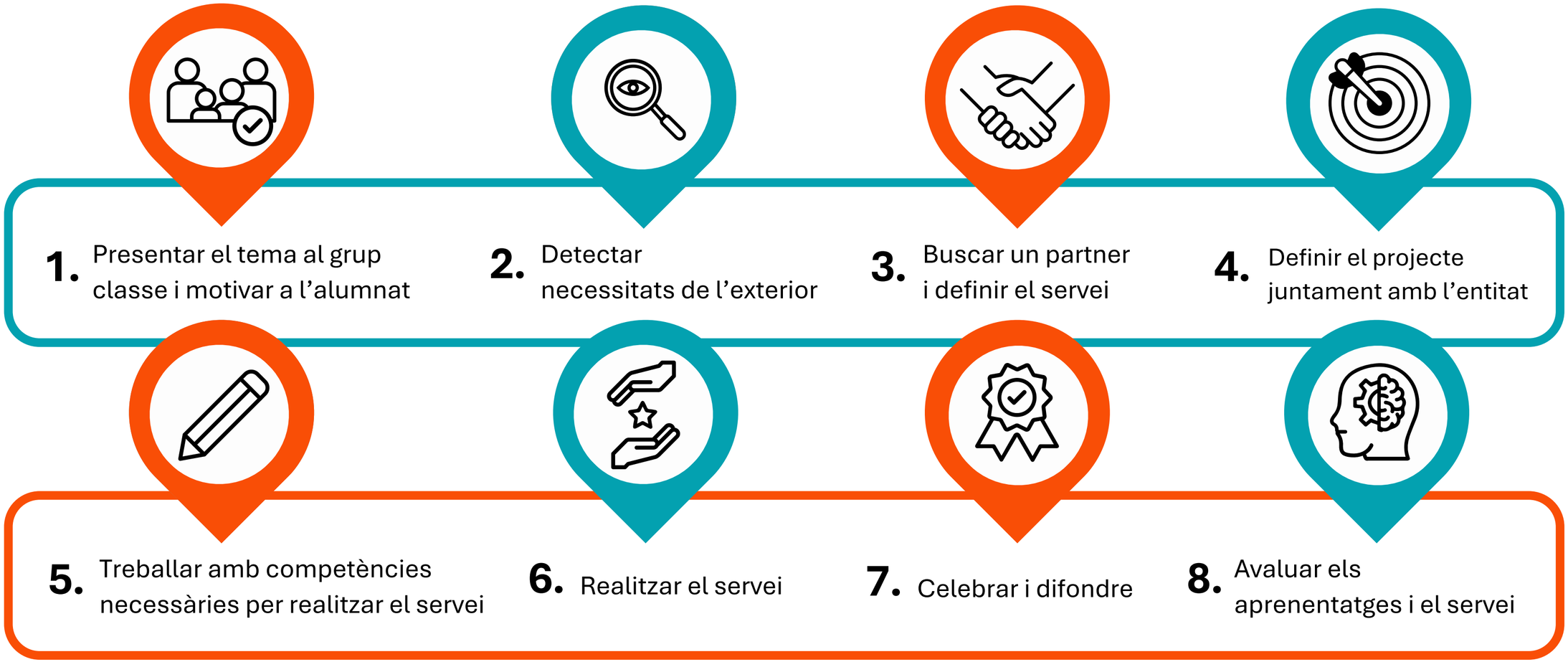

Per dur a terme aquest procés,

cal activar dinamismes pedagògics

que garanteixin una bona qualitat del projecte.

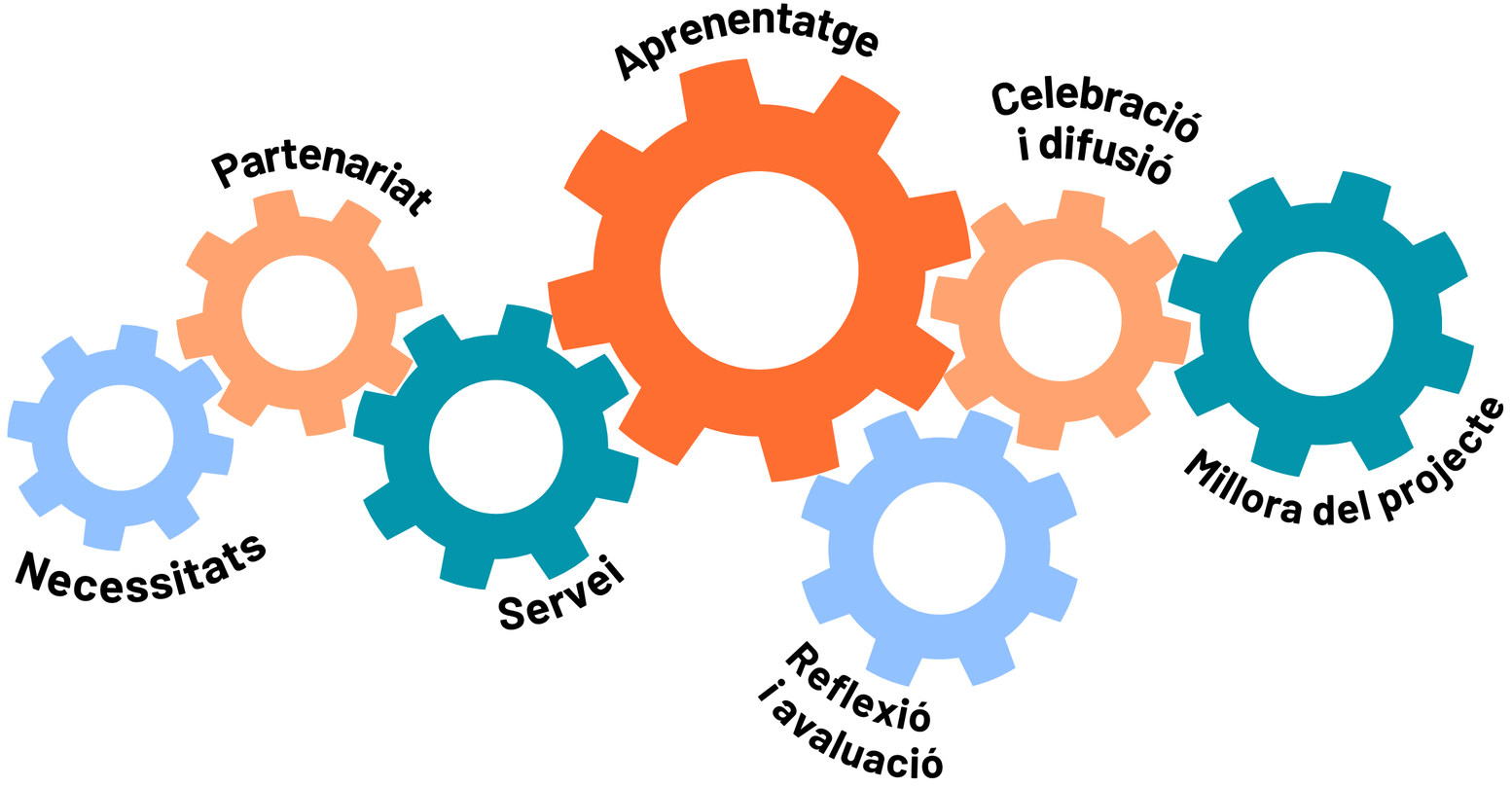

A continuació trobaràs pistes per dur a terme el procés a través dels dinamismes esmentats en relació amb els moments assenyalats.

Presentar el tema al grup classe i motivar a l'alumnat

Iniciar un projecte d'aprenentatge servei implica no només abordar temes acadèmics, sinó també integrar servei comunitari. Aquí tens algunes preguntes que podries fer a l'alumnat per començar el projecte, que poden servir com a punt de partida per a una discussió més profunda.

Interessos personals

- [x] Quins són els teus interessos personals i passions?
- [x] Hi ha alguna qüestió social o ambiental que t'interessi especialment?

Habilitats

- [x] Quines habilitats o talents creus que podries posar al servei de la comunitat?
- [x] Què et motiva a contribuir amb els teus sabers i habilitats?

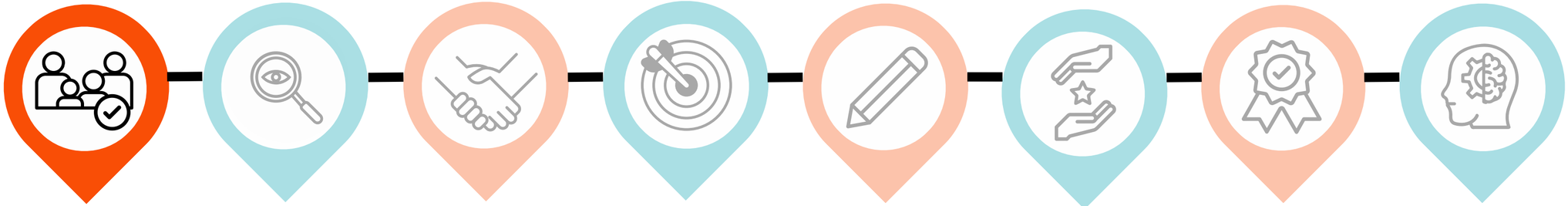

Problemes socials o comunitaris

- Quins problemes o reptes identifiques a la teva comunitat que podrien abordar-se amb un projecte d'aprenentatge servei?
- Hi ha alguna causa social que consideris important i que t'agradaria ajudar a millorar?

Recerca inicial

- Has investigat alguna necessitat específica a la comunitat que podria abordar-se mitjançant un projecte educatiu?
- Quins recursos o institucions creus que podrien beneficiar-se de la nostra col·laboració?

Objectius d'aprenentatge

- Quins objectius d'aprenentatge t'agradaria assolir mitjançant aquest projecte?
- Com creus que aquest projecte podria contribuir al teu desenvolupament personal i acadèmic?

Col·laboració amb la comunitat

- Com creus que podríem col·laborar amb la comunitat per abordar les seves necessitats?
- Quines accions creus que podrien tenir un impacte positiu a llarg termini?

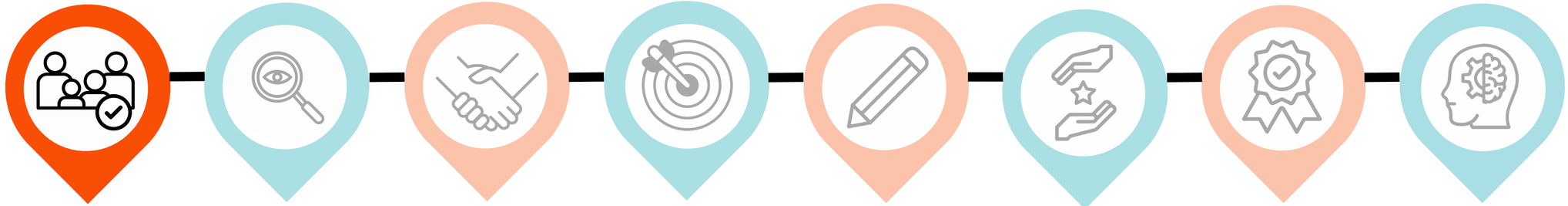

Avaluació de l'impacte

- Com podríem mesurar l'èxit d'aquest projecte en termes d'impacte a la comunitat?
- Quins indicadors o mètriques serien importants de tenir en compte per avaluar els resultats?

Logística i planificació

- Quins recursos necessitaríem per dur a terme aquest projecte?
- Com podríem organitzar-nos per garantir una implementació efectiva?

Compromís a llarg termini

- Estàs disposat/da a comprometre't amb aquest projecte a llarg termini?
- Com podríem assegurar-nos que el projecte continuï després de la seva implementació inicial?

Incorporació a l'aprenentatge acadèmic

- Com creus que aquest projecte podria integrar-se amb el teu currículum acadèmic actual?
- Hi ha connexions específiques amb les matèries que estàs estudiant?

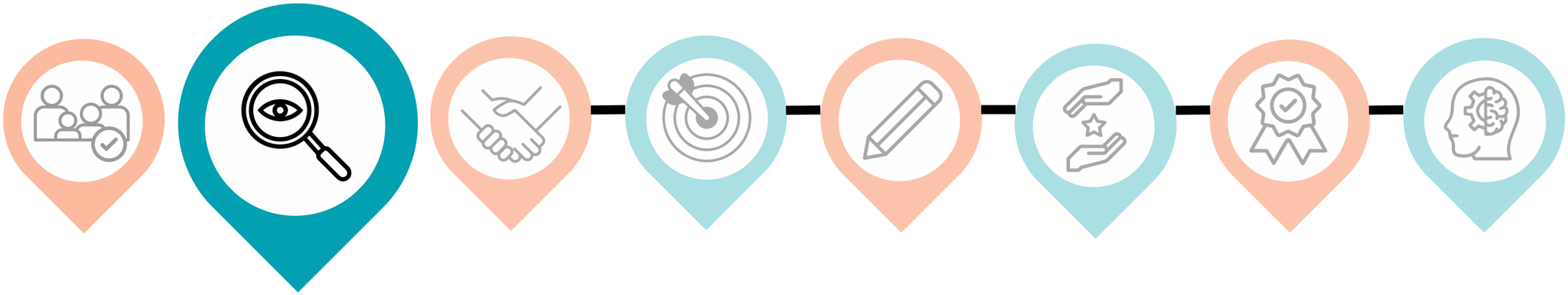

Detectar necessitats de l’entorn

Les necessitats són les situacions de carència, injustícia o dificultat que conviden a comprometre’s en la millora de la qualitat de vida, tant de les persones com de l’entorn.

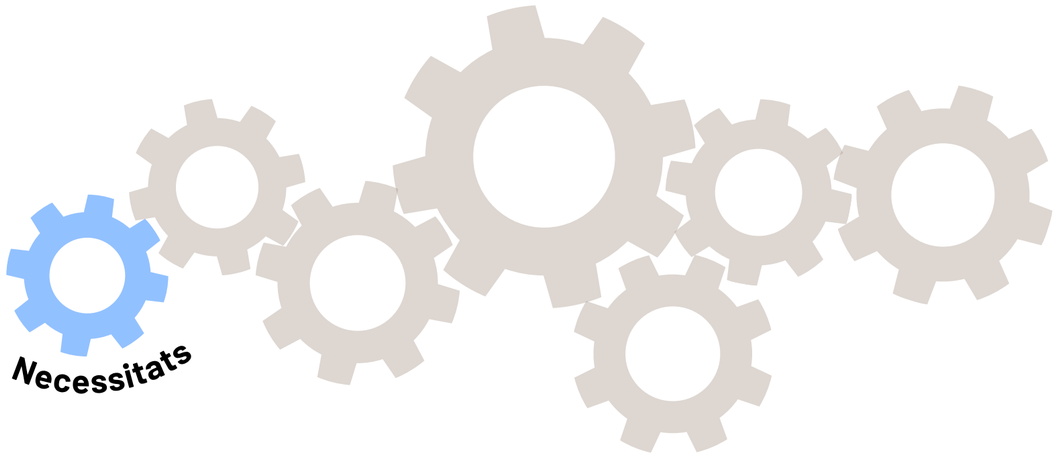

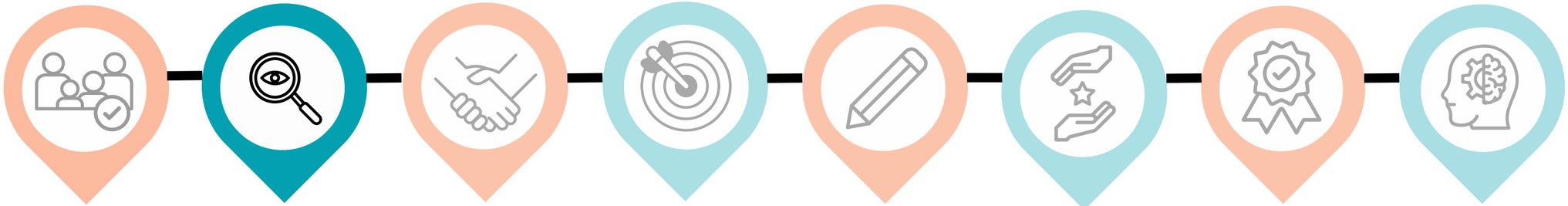

Si ets centre educatiu

Pots dissenyar activitats per tal que l'alumnat descobreixi les necessitats de l'entorn (enquestes, anàlisis de premsa, visites a entitats socials o entrevistes).

Si és una entitat la que et proposa un servei, dissenya activitats per motivar l'alumnat i ajudar-lo a descobrir la necessitat sobre la què actuaran i el sentit de la seva acció.

Pensa quines matèries escolars tracten temes vinculats a les necessitats sobre les què treballeu en l'ApS.

Per ampliar la mirada i el coneixement de l'alumnat pots cercar pel.lícules, novel.les o documentals que treballin el tema i posin de manifest la situació que viuen els receptors del servel.

Si ets entitat

Analitza quines necessitats concretes vols satisfer com a entitat.

Valora juntament amb el professorat del centre educatiu en quina d'aquestes necessitats es pot implicar l'alumnat.

Tria una necessitat que et permeti fer propostes concretes de servei.

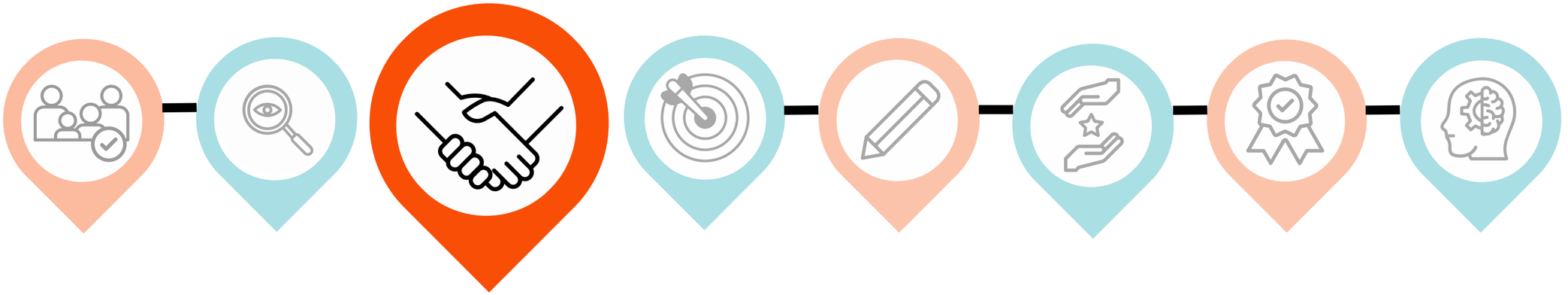

Buscar un partner i definir el servei

El treball conjunt entre centres escolars i entitats socials i educatives és del tot imprescindible per a dur a terme el servei.

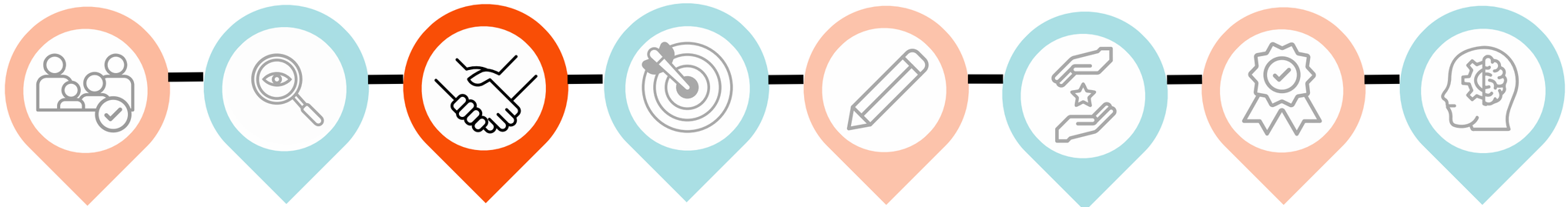

Si ets centre educatiu

Consulta amb les unitat de l'Ajuntament Ciutat Educadora i Participació, per conèixer el teixit social de la ciutat i identifica els partners més relacionats amb el servei a realitzar.

Contacta amb l'entitat amb qui pots desenvolupar el projecte d'aprenentatge.

Acordeu els detalls i establiu un pla de treball conjunt.

Si ets entitat

Tingues en compte la vostra importància en l'educació per a la ciutadania d'infants i joves.

Pensa en quin tipus d'ajuda et pot permetre assolir millor els objectius propis i difondre amb més eficàcia les finalitats i valors que defensa l'entitat.

Identifica tot allò que et singularitza i pensa en el tipus de servei que pots acollir.

Definir el projecte juntament amb l'entitat

El servei és un treball real i útil que els participants duen a terme d'una manera planificada i amb la voluntat de contribuir, de manera altruista, a resoldre una necessitat detectada al seu entorn/a
la comunitat.

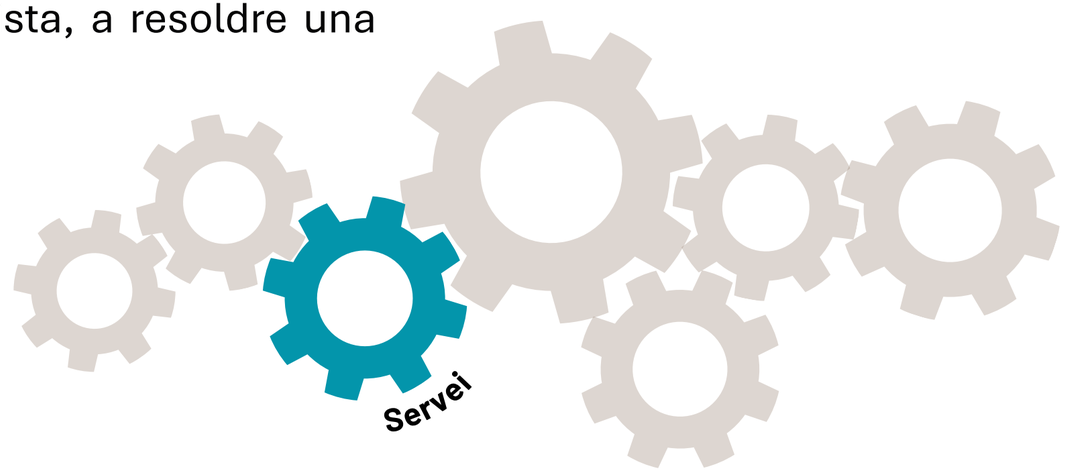

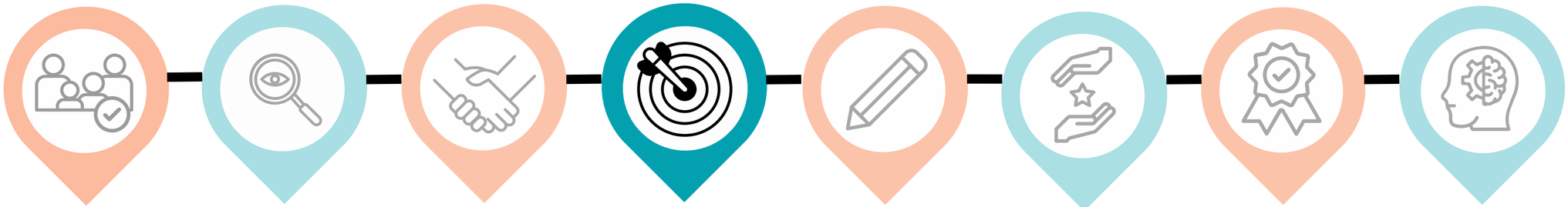

Si ets centre educatiu

Posa't en contacte amb entitats del teu entorn que puguin oferir activitats de servei.

Identifica quins projectes poden ser interessants per al teu alumnat o en relació amb el projecte educatiu del centre.

Valora quines activitats pot dur a terme el teu alumnat.

Pensa en activitats que suposin un repte per al teu alumnat i que alhora el permeti sortir-se'n amb èxit.

A l'hora de pactar el servei amb l'entitat trigues en compte que aquest permeti aplicar sabers escolars i que la seva realització suposi una experiència formativa per l'alumnat.

Si ets entitat

Pensa el tipus de servei que pots oferir als centres educatius, en funció de les necessitats de la teva entitat a les que vols que donin resposta. Comunica-ho i pacta-ho amb el professorat.

Defineix les tasques concretes que ha de realitzar l'alumnat. Fes una proposta de calendari i horari i ajusta-la amb l'equip educatiu del centre.

Identifica qui presenta a l'alumnat qui sou, què feu, perquè treballeu, amb qui ho feu i quina és la vostra missió i raó de ser. Decideix si podeu desplaçar-vos a l'aula o si l'alumnat pot venir a conèixer-vos. Pensa si podeu presentar-vos a través d'un vídeo o d'un comunicat.

Pensa quina persona de l'entitat acollirà l'alumnat i li donarà suport durant el servei. També quines tasques concretes haurà d'assumir.

Treballar amb competències necessàries per realitzar el servei

L'aprenentatge fa referència a l'adquisició de sabers, competències, destreses, habilitats, actituds i valors.

Gràcies a la integració de l'aprenentatge acadèmic amb l'aprenentatge pràctic mitjançant el servei a la comunitat, els projectes d'ApS faciliten el desenvolupament de diverses competències. Aquestes competències abasten diferents àmbits de desenvolupament personal i acadèmic i reflecteixen la naturalesa global i integral dels projectes d'ApS.

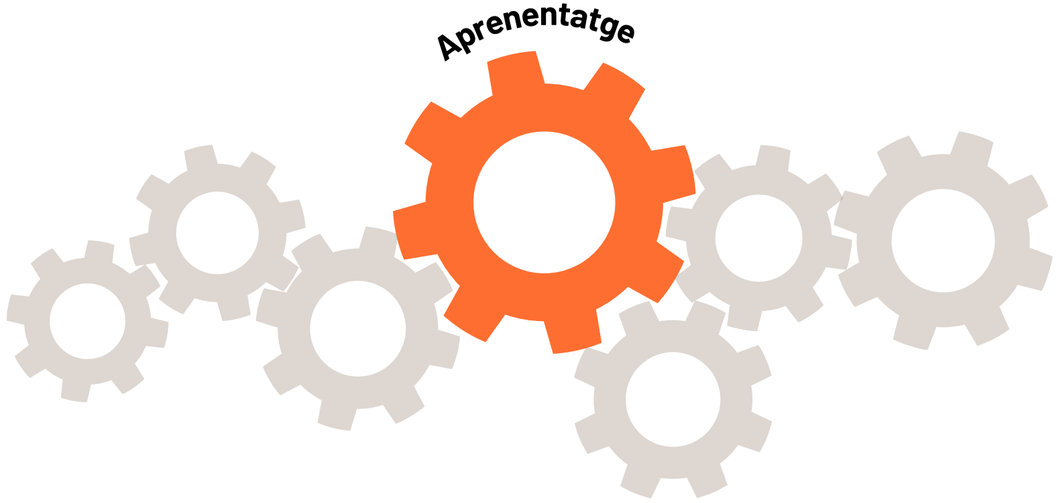

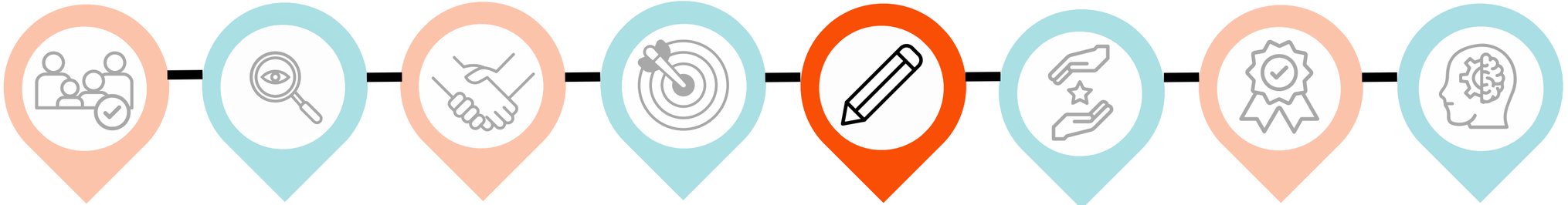

Sabers acadèmics

- Adquisició de sabers específics relacionats amb el tema del projecte.
- Integració de la teoria acadèmica en situacions pràctiques.

Habilitats de recerca

- Capacitat per realitzar investigacions per comprendre les necessitats i contextos de la comunitat

Comunicació

- Desenvolupament d'habilitats de comunicació efectiva amb diferents audiències, incloent-hi membres de la comunitat i companys de classe.

Pensament crític

- Foment de la capacitat per analitzar situacions, identificar problemes i proposar solucions basades en una anàlisi crítica.

Treball en equip

- Col·laboració amb altres estudiants i membres de la comunitat per assolir objectius comuns.

Responsabilitat social

- Consciència i comprensió de les necessitats i problemes de la comunitat.
- Desenvolupament d'una responsabilitat social i ètica cap a la societat

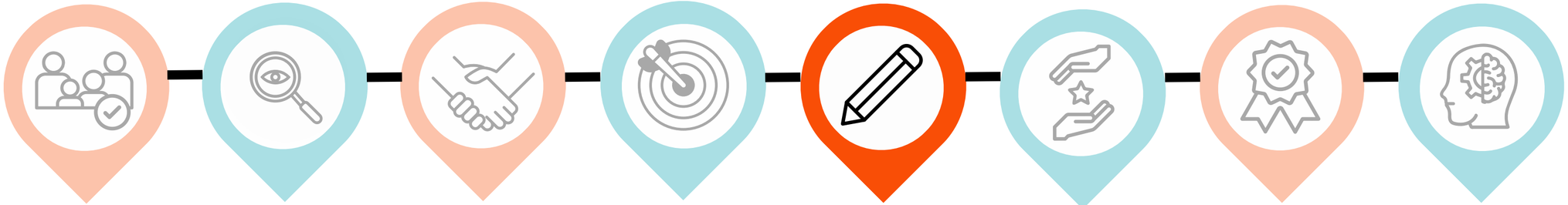

Empatia

- Desenvolupament de la capacitat d'entendre i connectar amb les perspectives i les necessitats de les persones a les quals serveixen.

Autonomia

- Foment de la capacitat per prendre decisions i gestionar el temps de manera autònoma en el marc del projecte.

Civisme

- Promoció de la participació activa i responsable en la comunitat.
- Desenvolupament d'actituds cíviques positives.

Habilitats de resolució de problemes

- Aprenentatge de com identificar, analitzar i resoldre problemes pràctics en col·laboració amb la comunitat.

Reflexió

- Desenvolupament de la capacitat de reflexionar sobre l'experiència i aprendre de les situacions i reptes trobats durant el projecte.

Cal tenir en compte que ha d'haver-hi una persona referent del projecte d'Aprenentatge Servei encarregada de fer el seguiment tant al centre com a l'entitat.

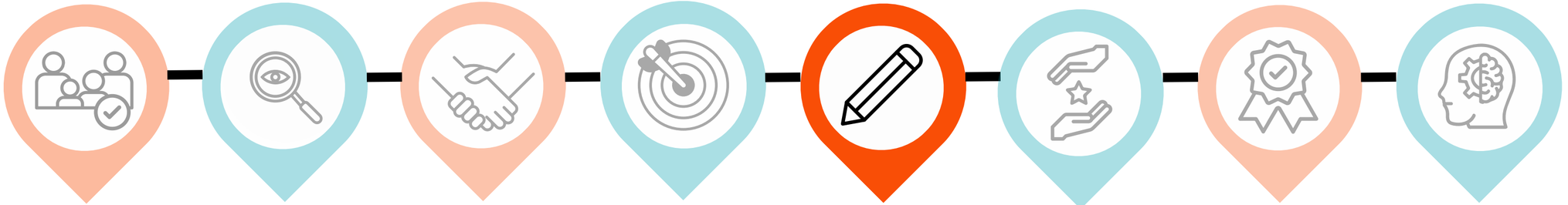

Si ets centre educatiu

Contempla com fer possible que l'alumnat faci una primera proposta de servei i que el presenti a l'entitat. Pensa com incorporar la resposta de l'entitat per a fer el millor servei possible.

Programa d'activitats d'aprenentatge que permetin a l'alumnat adquirir els elements necessaris (sabers, valors, destreses) per una bona realització del servei.

Planifica en quins moments es realitzaran les activitats d'aprenetatge/formatives (a classe, a l'entitat, algunes de manera autònoma fora de l'aula).

Pensa a quines assignatures es vincula l'activitat d'ApS i quines tasques es poden treballar des de cadascuna d'elles.

Recorda que els mecanismes per adquirir aprenentatges són diversos (la participació en la pràctica, l'observació, l'activitat cooperativa, la recerca i l'experiència directa).

Si ets entitat

Preveu els aprenentatges que, des de la vostra expertesa, esteu en condicions de facilitar al grup que realitza el servei en la vostra entitat.

Pensa en sabers, competències i valors que es puguin adquirir durant la realització del servei.

Si per a la realització del servei es requereixen uns sabers previs, comunica-ho a l'equip docent i pacteu junts qui proporciona la formació.

Acull l'alumnat i escolta la proposta de servei que et facin. Fes-los un retorn a la seva proposta per tal d'ajustar-ho a les vostres necessitats.

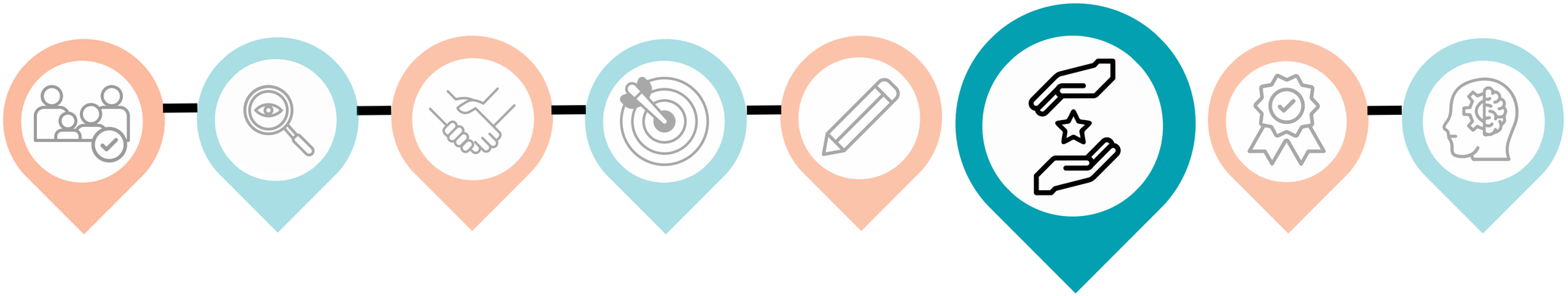

Realitzar el servei

Per garantir que l'alumnat aprengui realment del servei que realitza, és essencial que durant tot el procés pugui aturar-se a pensar què està fent, per a qui ho fa i què està aprenent d'aquest experiència.

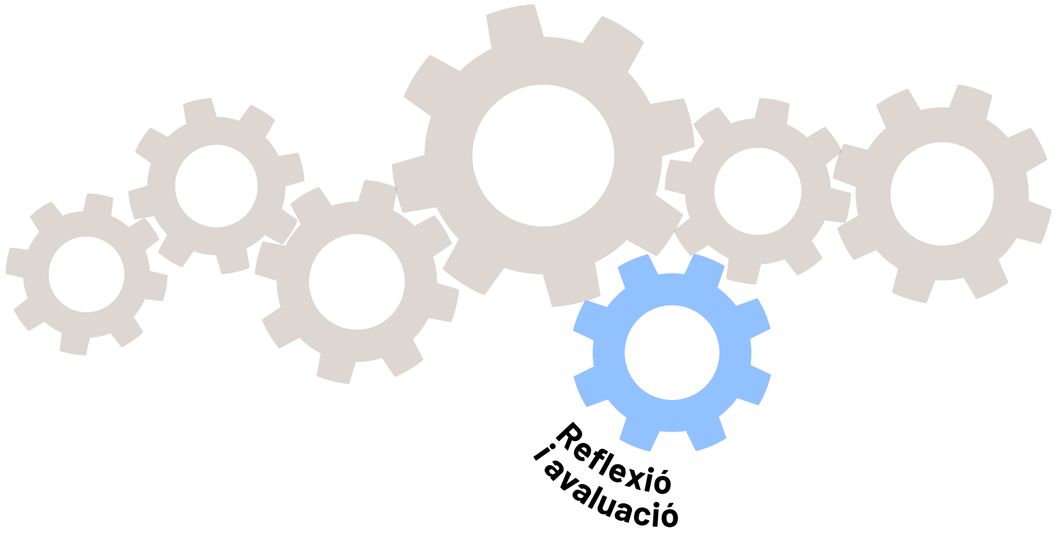

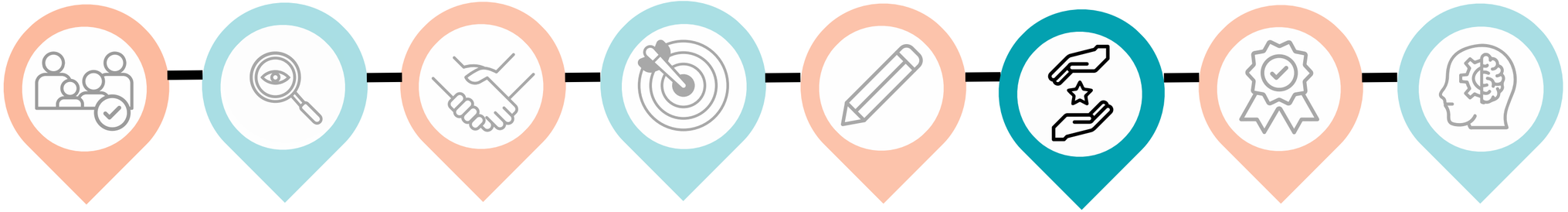

Si ets centre educatiu

Valora la possibilitat d'acompanyar a l'alumnat en la realització del servei.

Pensa activitats de reflexió -individuals i col.lectives- que permetin a l'alumnat prendre consciència d'allò que ha après i dels valors i competències que han desenvolupat.

Programa activitats d'avaluació al llarg de tot el projecte d'ApS. No ho deixis només pel final. Els diaris personals, les exposicions o els reculls fotogràfics poden ser mitjans que facilitin processos de reflexió i avaluació.

Si ets entitat

Revisa les actuacions i en l mesura del possible acompanya l'alumnat en la realització del servei.

Al llarg del programa observa com s'està duent a terme el servei i plantejat si cal introduir o modificar algun element per tal de millorar-lo. Comenta les teves propostes amb el professorat del centre educatiu.

Una vegada finalitzat el projecte valora si us interessa tornar-lo a oferir als centres.

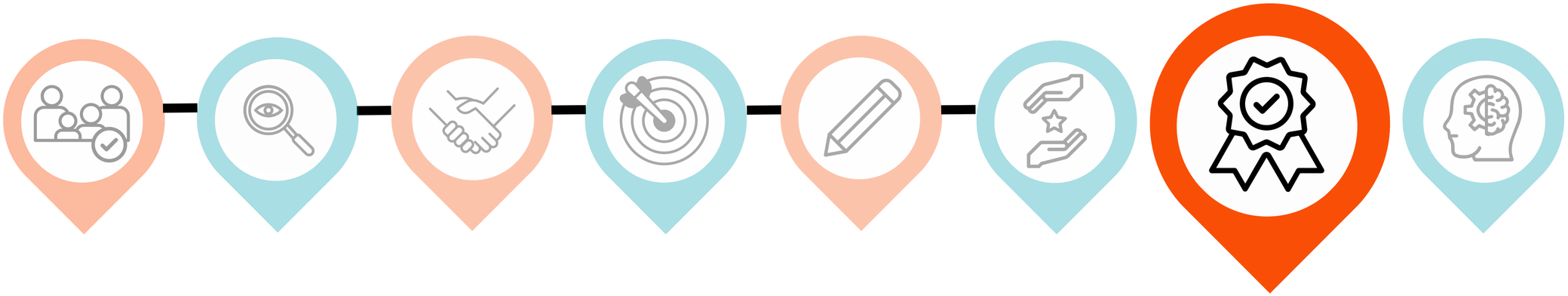

Celebrar i difondre

La celebració i difusió del projecte és una manera de reconèixer i agrair a l'alumnat els resultats exitosos de la tasca que ha fet i de l'esforç de cada un dels participants.

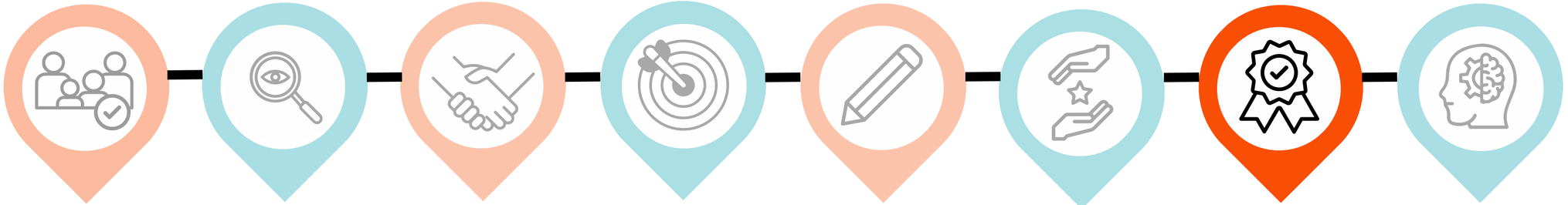

Si ets centre educatiu

Preveu activitats de reconeixement individual i grupal a l'aula, com per exemple: parlar personalment o col.lectivament amb el grup per manifestar l'opinió positiva o dissenyar algun diploma o record que pugui evocar la bona experiència viscuda.

Pensa propostes que permetin celebrar i alhora difondre els resultats del projecte. Si ho fas en col.laboració amb l'entitat receptora del servei, molt millor.

Integrar les activitats de desenvolupament amb activitats d'estructuració i d'aplicació que permetin la transferència.

Si ets entitat

Juntament amb el professorat del centre, pensa activitats per celebrar amb els usuaris, els professionals, i alumnat l'èxit de la seva intervenció.

Aprofita l'oportunitat de fer algun acte a escala municipal i obert a tota la comunitat.

En la mesura que puguis, organitza algun esdeveniment en els mitjans de comunicació o en jornades d'intercanvi per donar a conèixer l'experiència i animar dialtres a replicar-la en el seu context.

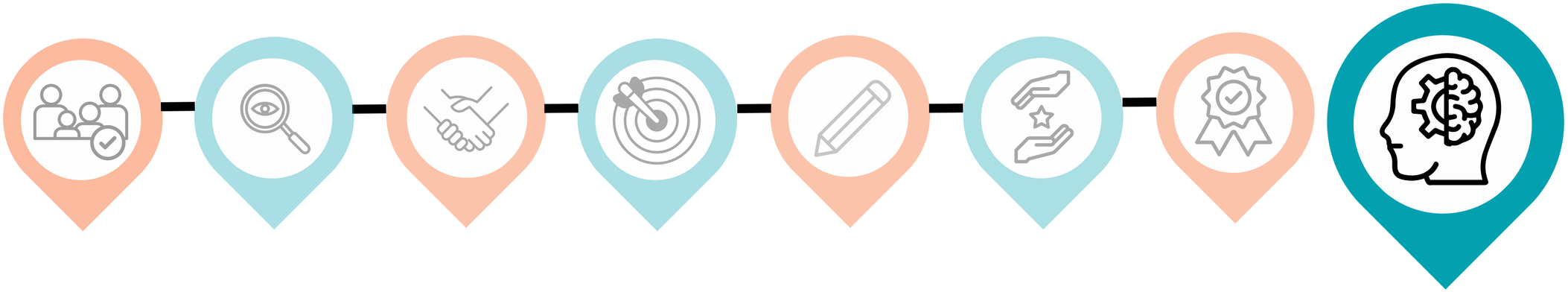

Avaluar els aprenentatges i el servei

El darrer pas d'un projecte d'aprenentatge servei és posar les condicions per repetir-lo i millorar-lo. Per això, un cop acabada l'activitat és convenient valorar-la.

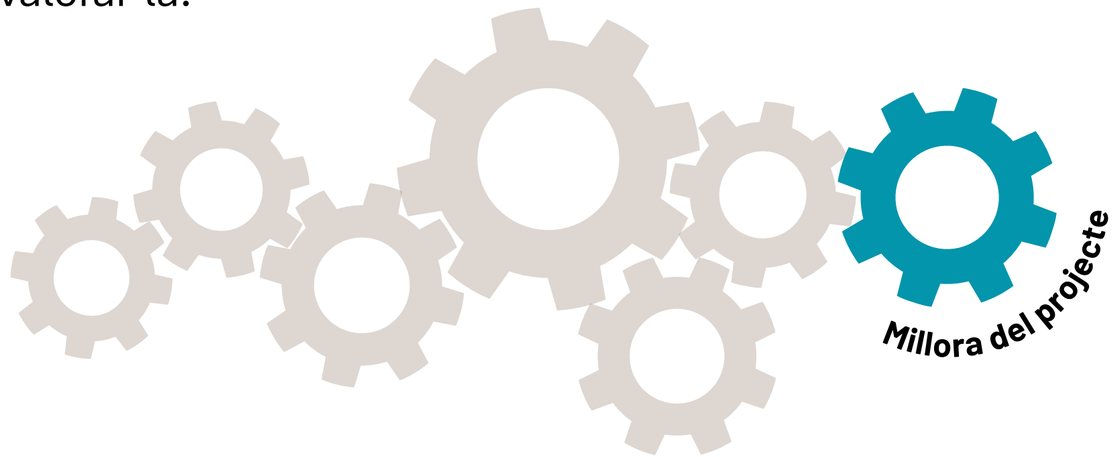

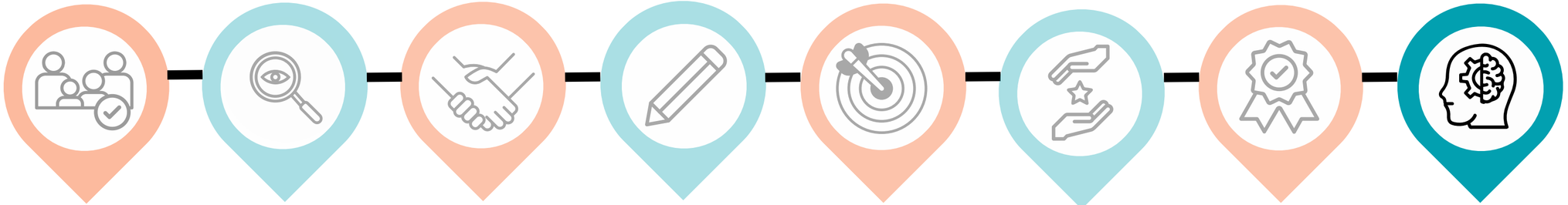

Si ets centre educatiu

Avaluar els sabers, fins a quin punt s'han assolit els objectius d'aprenentatge proposats.

Analitza els recursos personals, econòmics i organitzatius implicats en la realització de l'activitat,

Analitza el projecte per tal d'optimitzar els aspectes pedagògics.

Implica el centre per institrucionalitzar la proposta i incorporar-la en el Projecte Educatiu.

Si ets entitat

Analitza el procés i els resultats de l'experiència

Valora la despesa d'energia i recursos implicats

Pensa en si cal introduir modificacions organitzatives o pedagògiques per tornar a oferir el projecte d'aprenetatge servei.

Sistematitza el què s'hauria de fer i en quin ordre per poder repetir el projecte el curs següent.

Per saber-ne més

Ballvé, M. (2018). *La reflexió: eix clau de l'aprenentatge servei*. Centre Promotor d'ApS.

Batlle, R. y Escoda, E. (Coord) (2019). *100 buenas prácticas de aprendizaje-servicio*. Inventario de experiencias educativas con finalidad social. Santillana.

Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya: *Aprenentatge i servei comunitari ambiental*.

Grup ApS de L'Hospitalet de Llobregat. (2011). *JxBjoves pel barri: Compartir un projecte d'aprenentatge-servei i dur-lo a escala de ciutat*. Consell de l'Esplai de L'Hospitalet de Llobregat.

Puig, J. (2010). *Com fer ApS en els centres educatius*. Centre Promotor d'ApS.

Puig, J. (2010). *Com fer ApS en les entitats*. Centre Promotor d'ApS.

Puig, J.; Batlle, R.; Bosch, C.; De la Cerda, M.; Climent, T.; Gijón, M.; Graell, M.; Martín, X.; Muñoz, A.; Palos, J.; Rubio, L.; y Trilla, J. (2009). *Aprendizaje servicio (ApS)*. Educación y compromiso cívico. Graó.

Puig, J.; Martín, X.; Rubio, L. ; Palos, J.; Gijón, M.; De la Cerda, M.; Graell, M. (2014). *Rúbrica per l'autoavaluació i la millora dels projectes d'ApS*. Centre Promotor d'ApS.

Roldán Bermejo, Enric. (Coord) (2015). *Aprenentatge servei a l'Hospitalet de Llobregat. Ens fa créixer*. Col·lecció Josefina Gómez Olivares/5. Centre d'Estudis de L'Hospitalet.

XTEC – Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. (2023). *Servei comunitari: models transferibles*. Departament d'Educació de la Generalitat de Catalunya.

https://aprenentatgeservei.cat

Centre Promotor d'Aprenentatge Servei

centre@aprenentatgeservei.cat

@apscatalunya

@associaciocentrepromotorda9610

Ajuntament de L'Hospitalet

L'Hospitalet de Llobregat
CIUTAT EDUCADORA

https://www.l-h.cat/educacio/1244145_1.aspx?id=1
Unitat Ciutat Educadora
93 402 96 90
ciutateducadora@l-h.cat
@lheducacio

Oficina d'Entitats i Voluntariat L'H

https://oficinaentitats.l-h.cat/
Oficina d'Entitats i Voluntariat L'H
660 408 743
oficinaentitats@l-h.cat
@lhparticipa
Oficina d'Entitats L'H
/VoluntariatHospitaletdeLlobregat

L'H Escoles sostenibles

https://lhescolessostenibles.blogspot.com
LH Escoles Sostenibles
93 403 25 43
lhescolessostenibles@gmail.com
@lhescolessostenibles

Grup Permanent ApS L'Hospitalet. El Grup Permanent està format per les següents entitats i institucions: Servei Educatiu de L'Hospitalet de Llobregat (Departament d'Educació i Formació Professional de la Generalitat de Catalunya)

Ajuntament de L'Hospitalet

aps aprenentatgeservei